

Kan Namdalseid bestå som egen kommune?

Denne teksten er en kortversjon av Forskning og Utvikling, Telemarkforskning og Østlandsforskning utredning om fordeler og ulemper for Namdalseid kommune som selvstendig kommune. Utredningen er basert på tidligere dokumentasjon, grunnlagsdata og intervjuer med nøkkelpersoner, og gjort på oppdrag for Namdalseid kommune.

Rapporten tar for seg hvilke konsekvenser valget om selvstendighet eller sammenslåing vil ha for

- Kommuneøkonomien
- Tjenesteproduksjonen og myndighetsutøvelsen
- Samfunnsutviklingen
- Lokaldemokratiet

 Trøndelag Forskning og Utvikling
Trøndelag R & D Institute

Kan Namdalseid bestå som egen kommune?
Kommunereformutredning for Namdalseid kommune

Roald Sand, Espen Carlsson, Per Olav Lund,
Håkon Sivertsen og Audun Thorstensen

Tfou-rapport 2016:6

Kongensgt. 42. Postboks 2501, N-7729 Steinkjer - Telefon: (+47) 74 13 46 60 - E-post: post@tfou.no - www.tfou.no

Kommuneøkonomi

Selvstendig:

- Namdalseid kommune har i dag en presset økonomi. Som selvstendig kommune tyder mye på at økonomien blir enda strammere i framtida:
  - Reduksjon i overføringer fra staten på grunn av lavere barnetall
  - Kommunene får nye oppgaver og krav som krever ressurser
  - Nytt inntektssystem kan gi kutt i årlige inntekter på opptil 2,9 millioner kroner.
  - Det er vanskelig å finne inndekning for en slik innsparing uten store kutt i tjenestetilbudet til innbyggerne.
  - Kommunen har høy gjeld og et moderat nivå midler som er satt av til å dekke opp for uforutsette utgifter eller inntektsreduksjon. Det er vanskelig å finne økonomisk rom for investeringer og nødvendig styrking av drifta.

Ved sammenslåing:

- Kommunesammenslåing plasserer Namdalseid inn i en økonomisk slagkraftig kommune, som kan forsvare investeringer og drift for høy tjenestekvalitet i kommunen.
  - På sikt må også den nye kommunen spare penger, men effektivisering av administrasjon og spesialiserte tjenester er sannsynligvis nok uten kutt i tjenester og samfunnsutvikling.

Tjenesteproduksjon og myndighetsutøvelse

Selvstendig:

Innbyggerne i Namdalseid er i dag godt fornøyd med tjenestene de får, blant annet fordi nærhet og lokalkunnskap legges til grunn. Det er likevel utfordringer framover:

- Behov for kutt i tjenestetilbudet på grunn av stram økonomi.
- Habilitet, tilgang til kompetanse og nok kapasitet er utfordrende.
  - For en del tjenester løses dette gjennom samarbeid med andre kommuner.
- Behov for å løse flere oppgaver sammen med andre kommuner
  - Blant annet saksbehandling og myndighetsutøvelse innen helse, plan/byggesak og teknisk sektor, spesialiserte helsetjenester innen rus/psykiatri og demens og tilbud til svært ressurskrevende brukere.

Ved sammenslåing:

- En kommunesammenslåing vil i stor grad løse utfordringer med kapasitet, kompetanse og habilitet, og kan gi like gode eller bedre tjenester for oppvekst og pleie/omsorg.
  - Barnehage, sykehjem, skole, omsorg, legekontor, fysioterapi, kulturskole, bibliotek, helsestasjon og SFO er eksempler på stedsavhengige tjenester, som bør bygge på dagens struktur.
  - Andre mer stedsuavhengige tjenester kan samles, for å sikre kompetanse og sterke fagmiljøer.
  - Det kan være servicekontor i hver tidligere kommune, og ny teknologi og utekontordager vil kunne sikre lokale publikumsrettede tjenester.

Samfunnsutviklerollen

Selvstendig:

- Samfunns- og næringsutviklingsarbeidet utføres i dag av ordfører, rådmann og teknisk sjef, og av næring- og landbruksapparatet i Midtre Namdal Samkommune.
  - Innsats er lagt ned i tettstedet Statland og kommunesenteret Namdalseidet, og det er gitt støtte til lag/foreninger i alle deler av kommunen.
  - Planverk og tilrettelegging av utbyggingsklart areal for boligbygging ligger på etterskudd, på grunn av manglende kapasitet.
  - Det er liten lokal etterspørsel etter næringsutviklingstjenester, og en trenger å jobbe for å endre dette.
- Namdalseid har gode pendlingsmuligheter både til Steinkjer og Namsos.
  - Dette kan utnyttes som selvstendig kommune.

Ved sammenslåing:

- En kommunesammenslåing vil plassere Namdalseid i en stor kommune med mer kompetanse og bedre kapasitet for samfunnsutvikling og tilrettelegging.
  - Større gjennomslagskraft i regionale spørsmål.
  - Utover rådmann og sektorsjefer, blir det neppe færre offentlige arbeidsplasser i Namdalseid
  - Økt kraft i utviklingsarbeidet og den gunstige posisjonen mellom Steinkjer og Namsos reduserer risikoen for negativ samfunnsutvikling.

Lokaldemokrati

Selvstendig:

- Namdalseid kommune har et levende og godt lokaldemokrati, og opplever å ha god innflytelse også på interkommunalt samarbeid.
  - Styrker er nærhet og lokalkunnskap
  - Svakheter er begrenset kapasitet til å utarbeide saksgrunnlag, og lite politisk handlingsrom på grunn av stram økonomi
  - Nærheten gjør at budsjettarbeid og utviklingsarbeid kan bli preget av detaljer som enkeltinnbyggere er opptatt av, i stedet for strategiske valg.
- Samkommunen legges ned 1. januar 2020, og en trenger da nye samarbeidsløsninger.
  - Mest aktuelt med vertskommuneløsninger, for blant annet skatt, NAV, lønn og regnskap, barnevern, legevakt, miljø og landbruk og næringsutvikling.
  - En del mener at dette betyr mindre politisk styring enn i samkommunen i dag.
- Et levende lokaldemokrati fordrer et viss politisk og økonomisk handlingsrom.
  - Om økonomien blir så svak i framtida som det tyder på nå, kan dette gi politisk avmakt og lavere politisk deltakelse.

Ved sammenslåing:

En eventuell kommunesammenslåing gjør at politisk kontroll overlates til et annet fellesskap, som omfatter mye mer enn det som i dag er Namdalseid. Da blir det viktig å:

- Sikre engasjement og representasjon fra Namdalseid i den nye kommunens kommunestyre
- Få gjennomslag for ordninger som kan gi lokalt engasjement rundt utviklingen i grendene i dagens Namdalseid.

Forskernes anbefaling:

Vi mener det framtidige inntektssystemet vi ser konturene av, og fortsatt nedgang i antall barn, ser ut til å gi et for svakt økonomisk handlingsrom for nødvendige investeringer og tjenestekvalitet ved videre selvstendighet. Kommunen står overfor en rekke utfordringer med kapasitet, kompetanse, habilitet og må ha et omfattende interkommunalt samarbeid. Dette bidrar til å redusere det politiske handlingsrommet ytterligere. Selv om det nye inntektssystemet skulle gi bedre utslag enn fryktet, vil man trolig ikke komme utenom kutt i både tjenestetilbud og tiltak innen samfunnsutvikling i en framtidig selvstendig kommune.

En sammenslått kommune vil med høy sannsynlighet gi høyere tjenestekvalitet og mer vekst i dagens Namdalseid kommune, enn om kommunen fortsetter som selvstendig. Vi anbefaler derfor Namdalseid kommune å arbeide videre med sammenslåingsalternativet. (Sitat fra sammendraget i rapporten, side x).

Lese mer?

Hele rapporten *Kan Namdalseid bestå som egen kommune? Kommunereformutredning for Namdalseid kommune* (TFoU-rapport 2016:6) kan lastes ned og leses under fanen Publikasjoner på Trøndelag Forskning og Utviklings nettsider www.tfou.no.